

dr hab. inż. Zbigniew Ciekankowski
Państwowa Szkoła Wyższa
im. Papieża Jana Pawła II
w Białej Podlaskiej

Warszawa dn. 22.07.2021 r.

RECENZJA
ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
magistra Wojciecha KNIĘCICKIEGO
opracowanej pod tytułem

ZARZĄDZANIE INFORMACJĄ W SYTUACJACH
KRYZYSOWYCH NA PRZYKŁADZIE DZIAŁALNOŚCI
MEDIÓW PUBLICZNYCH

1. Ocena ogólna

Rozprawa doktorska pod tytułem *Zarządzanie informacją w sytuacjach kryzysowych na przykładzie działalności mediów publicznych*, napisana przez magistra Wojciecha KNIĘCICKIEGO, pod kierunkiem naukowym profesora doktora habilitowanego inżyniera Jerzego ZAWISZY, jest niezwykle interesująca z naukowego punktu widzenia. Praca przedstawia problematykę zarządzania informacją w sytuacjach kryzysowych, w odniesieniu do funkcjonowania mediów publicznych.

Warto zwrócić uwagę, co Doktorant czyni w treści swej dysertacji, że informacja powstaje z danych, jest z reguły treścią uzyskaną ze świata zewnętrznego, która zmniejsza skalę niewiedzy o danym zjawisku, redukując niepewność. Treść ta, posiada dla odbiorcy

sens, przypisany jej na podstawie posiadanej przez dany podmiot wiedzy. Wyrażana jest za pomocą znaków językowych lub/i pozajęzykowych, podlega przekazowi podczas interakcji pomiędzy nadawcą i odbiorcą za pośrednictwem dowolnego kanału komunikacyjnego. Wiedza powstaje z informacji, która stanowi połączenie ukształtowanego doświadczenia, opartego na konkretnych umiejętnościach potrzebnych do wykonania danego zadania oraz zawiera w sobie wszelkie operacje umysłowe, opisujące, porządkujące i pozwalające na ocenę rzeczywistości zewnętrznej oraz weryfikację dokonanej w umyśle ludzkim interpretacji. Dalego też wiedza, w odróżnieniu od informacji, nie może być przekształcona w obiekt i podlegać wprost przekazaniu pomiędzy nadawcą i odbiorcą. Zarządzanie informacją polega na przetwarzaniu danych surowych (liczb, słów, obrazów, znaków, schematów) poprzez nadawanie im uporządkowanej formy, natomiast zarządzanie wiedzą polega na wykorzystywaniu tej informacji.

Problematyka zarządzania informacją w sytuacjach kryzysowych, na przykładzie działalności mediów publicznych jest aktualna i niezwykle istotna. Rolę mediów można odnaleźć na każdym etapie zarządzania kryzysowego, przede wszystkim podczas opracowywania procedur i planów przygotowawczych, edukowania społeczeństwa, wczesnego ostrzegania o zagrożeniach, kształtowania społecznego odbioru zaistniałego zdarzenia i działalności podmiotów odpowiedzialnych za reagowanie w sytuacjach nadzwyczajnych. Ponadto w strukturze społecznej media posiadają bardzo wysoką pozycję, dzięki roli społecznej dziennikarzy, misji oraz sile oddziaływania środków masowej komunikacji.

Doktorant słusznie podkreśla, że sprawny system zarządzania powinien zatem być oparty na solidnych fundamentach współpracy organów administracji państwowej, instytucji działających na rzecz bezpieczeństwa państwa, wszelkich służb ratowniczych oraz mediów, ponieważ komunikacja i informacja jest kluczowym elementem współpracy podmiotów realizujących wspólny cel w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa. Aby było to możliwe należy zmodyfikować istniejący stan prawny i organizacyjny w zakresie tworzenia i przekazywania informacji, w celu stworzenia krajowego jednego systemu zarządzania informacją w czasie pokoju, kryzysu i wojny.

Analizowana treść rozprawy naukowej jest niewątpliwie interesująca w swej jakościowej płaszczyźnie. Autor wskazuje na osobiste doświadczenia związane ze zgłębianiem poruszanej problematyki.

Całość opisu procesu badawczego jest opracowana poprawnie, co unaocznia umiejętności autorskie w kwestiach właściwego kształtowania procedury poznawczej. To

z kolei jest konieczne przy dokumentowaniu przygotowania autorskiego do pełnienia funkcji przypisywanych pracownikowi naukowemu i tym samym merytorycznej zasadności do uzyskania pierwszego stopnia naukowego.

2. Metodologiczna ocena rozprawy

Uwzględniając złożoność przedmiotu poznania należy stwierdzić, że Doktorant podjął się trudnego zadania, wymagającego rozległej i żmudnej pracy badawczej, związanej ze złożonością zdarzeń, opinii i wypowiedzi, często tylko w poszukiwaniu drobnych fragmentów przekładających się logicznie na obraz realnej przedmiotowo rzeczywistości. W związku z powyższym należy stwierdzić, że analiza metodologiczna aspektów pracy doktorskiej wskazuje, iż jest ona skonstruowana poprawnie i odpowiada wymogom metodologicznym nauk społecznych.

Recenzowana praca doktorska składa się z pięciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii oraz załączników, zawartych na 272 stronach.

We wstępie (zawartym na stronach 5-9) Doktorant wprowadza do tematyki rozprawy doktorskiej, a następnie przedstawia strukturę pracy.

W rozdziale pierwszym (strony 10-66) pod tytułem *Informacja i zarządzanie informacją: kontekst teoretyczno-definicyjny*, Doktorant przedstawił pojęcia i rodzaje informacji, a także jej rolę, znaczenie i funkcje w procesach zarządzania. Autor przedstawił również wybrane teorie informacji: ilościową teorię informacji C. E. Shannona, praw natury w teorii informacji Wernera Gitt'a, jakościową teorię informacji Mariana Mazura, teorię decyzji Klemensa Szaniawskiego, koncepcję informacji Józefa Oleńskiego oraz koncepcje i teorie społeczeństwa informacyjnego. Tłem analizy jest zagadnienie IV rewolucji przesyłowej i roli nowych mediów we współczesnej egzystencji jednostek i społeczeństw.

W rozdziale drugim (strony 67-110) pod tytułem *Zarządzanie informacją w sytuacjach kryzysowych*, Doktorant przedstawił teoretyczne ujęcie zarządzania kryzysowego zarówno w kontekście teorii zarządzania (planowania, organizowania, motywowania i kontroli), jak i bezpieczeństwa państwa. Z uwzględnieniem obowiązujących aktów normatywnych, w tym między innymi *Ustawy o zarządzaniu kryzysowym* z 26 kwietnia 2007 roku z późniejszymi zmianami oraz dokumentów Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, gdzie przedstawiono poszczególne etapy i poziomy zarządzania kryzysowego w Polsce. W dalszej kolejności

zwrócono uwagę na komunikowanie kryzysowe, a dokładniej na rolę informacji i wiedzy w podejmowaniu decyzji w sytuacjach kryzysowych oraz bezpieczeństwie informacyjnym.

W rozdziale trzecim (strony 111-124), pod tytułem *Funkcjonowanie mediów publicznych w sytuacjach kryzysowych*, Doktorant zwraca szczególną uwagę na prawne i organizacyjne uwarunkowania funkcjonowania publicznych przedsiębiorstw medialnych w Polsce, a także na rolę i miejsce mediów w zarządzaniu kryzysowym. Przedstawił charakter zadań realizowanych przez poszczególne media: radio, telewizję, prasę na rzecz administracji państwowej w sytuacjach nadzwyczajnych w świetle zasad obiegu informacji w sprawnym funkcjonowaniu systemu zarządzania kryzysowego.

W rozdziale czwartym (strony 125-142) pod tytułem *Założenia teoretyczne i metodologiczne badań własnych*, Doktorant przedstawia przedmiot i problematykę badań (cel i założenia badawcze), uzasadnienie wyboru tematu i znaczenie badań nad zarządzaniem informacją w sytuacjach kryzysowych przez polskie media publiczne, metodę badań, techniki i narzędzia procesu badawczego, charakterystykę próby badanych ekspertów, jak również etapy realizacji badania.

W rozdziale piątym (strony 143-226) pod tytułem *Zarządzanie informacją w mediach publicznych w sytuacjach kryzysowych w świetle wyników badań własnych*, Doktorant na podstawie wyników badań przybliży odpowiedzi na pytania czym jest zarządzanie informacją w mediach w sytuacjach kryzysowych, jak powinien wyglądać proces tworzenia i przekazywania informacji w sytuacjach kryzysowych oraz jakie elementy powinien zawierać model zarządzania informacją i jakie czynniki warunkują efektywne zarządzanie?

Na stronach 227-238, Doktorant przedstawił *Konkluzje oraz Koncepcję i rekomendacje w zakresie zarządzania informacją w sytuacjach kryzysowych przez przedsiębiorstwa medialne informacją w sytuacji kryzysowej*.

W zakończeniu (zawartym na stronach od 239 do 240) Doktorant dokonał podsumowania przeprowadzonych badań.

Odnosząc się do problemu badawczego przedstawionego w dysertacji, należy podkreślić, że stanowi on ambitne zadanie badawcze o charakterze diagnostycznym. Wygenerowane na jego podstawie problemy szczegółowe wyznaczyły dokładnie drogę postępowania badawczego.

Hipoteza robocza, przyjęta przez Doktoranta na potrzeby badań, jest ściśle powiązana zarówno z wyznaczonymi celami badań, jak i z problemami badawczymi. Do rozwiązywania problemów zastosowano podejście kompleksowe, oparte o wykorzystanie jakościowych

i ilościowych metod badawczych. Zakres metod ilościowych obejmuje: *sondaż diagnostyczny, prowadzony techniką badań ankietowych.*

Analizując układ dysertacji z punktu widzenia proporcji między wielkością (obszernością) poszczególnych rozdziałów, należy go uznać za poprawny. Kolejność poszczególnych rozdziałów wynika logicznie z toku prowadzonego procesu poznawczego. Poprawna jest również struktura poszczególnych rozdziałów. Wyraźnie jest w nich dostrzegalna etapowość prowadzonego poznania, jak również logika prezentacji osiągniętych efektów badań. Generalnie, oceniając z metodologicznego punktu widzenia, rozważania podjęte i poddane analizie naukowej należy ocenić pozytywnie.

Literatura przedmiotu dotycząca rozmaitych aspektów rozpatrywanej problematyki została dobrana i wykorzystana poprawnie. Ponadto Doktorant wykazał, że nie tylko potrafi zgromadzić materiał badawczy, uporządkować i dokonać selekcji, ale również posiada umiejętność swobodnego zaprezentowania treści w formie pożądanej dla prac naukowych. Za wystarczający należy uznać zbiór tabel, pozwalających zarówno na pełniejszy opis podejmowanych kwestii, jak i na zrozumienie opisywanego problemu.

Rekapitulując należy stwierdzić, że Doktorant jest przygotowany do samodzielnego prowadzenia badań.

3. Ocena merytoryczna

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi zwarte opracowanie naukowe liczące 239 stron, bibliografię oraz załączniki (razem 273 strony).

W zakończeniu dysertacji Doktorant podsumowuje przeprowadzone badania, umieszczając swoje spostrzeżenia z przeprowadzonego procesu poznawczego, podsumowując jego wyniki oraz prezentując weryfikację hipotezy. Wyniki analizy badań wykazują, że cel badań jaki został założony — osiągnięto. Jednocześnie przyjęte zmienne i wskaźniki, stanowiące elementy naukowego poznania, zostały dobrane w zgodzie z naukowym postulatem trafności i rzetelności. Wnioski uzyskane w wyniku rozwiązania szczegółowych problemów badawczych pozwoliły Doktorantowi na weryfikację głównej hipotezy przyjętej w początkowej fazie badań.

Pod względem merytorycznym dysertacja wnosi nowe wartości poznawcze. Związane są one m.in. z reidentyfikacją niedoszacowanych zjawisk postrzegania i interpretowania informacji w środowisku organizacyjnym i masowym, co może stanowić potencjalne

zagrożenie dla funkcjonowania społecznego, zatem wymaga identyfikacji i monitorowania wciąż nowych zagrożeń z omawianego obszaru.

Podczas wnikliwej analizy treści rozprawy dostrzec można pewne kwestie, które wymagają wyjaśnienia. Proszę o ich uściślenie:

1. Definiując cel badawczy Doktorant mówi o (...) *weryfikacji czy media publiczne dysponują procedurami gwarantującymi efektywne zarządzanie informacją* (s. 125). W odniesieniu do powyższego zastanawia mnie jak Doktorant rozumie efektywność i skuteczność zarządzania informacją i to czy możliwe jest zbadanie efektywności w omawianym zakresie?
2. Przedmiotem badań Doktorant uczynił publiczne przedsiębiorstwa medialne Telewizja Polska S.A. i Polskie Radio S.A. oraz ich znaczenie w przekazie medialnym w sytuacjach kryzysowych. Zastanawia mnie opinia Doktoranta na temat roli w komunikowaniu mediów niepublicznych, biorąc pod uwagę najnowsze badania CBOS, gdzie pozytywnie o informowaniu przez Polsat wypowiada się 68% respondentów, TVN 55%, zaś o informowaniu w TVP mówi 40% badanych, *zaś ponad dwie piąte (44%) uważa, że telewizja publiczna źle działa i jest niewiarygodna*¹. W jakim stopniu w opinii Doktoranta w systemowe zarządzanie informacją powinny być zaangażowane media komercyjne? W przedstawionej koncepcji mówi Doktorant, iż w sytuacji kryzysowej powinno się scentralizować przekaz, przypisując go jednemu zespołowi /**Zespół Zarządzania Kryzysowego Mediów – ZZKM**. Jakie widzi Pan zagrożenia w funkcjonowaniu scentralizowanej informacji?
3. Czy w zamierzeniach koncepcyjnych proponowanego modelu widzi Pan jakąś szczególną rolę Polskiej Agencji Prasowej, działającej na mocy Ustawy z 1997 roku (o której skromnie wspomniano na stronie 122) oraz Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, które posiada określone strategie i procedury komunikowania (uwzględniające również komunikowanie ze społeczeństwem np. Księga Komunikacji Kryzysowej z 2017 r.)?

¹ CBOS, komunikat z badań *Opinie o stacjach telewizyjnych i radiowych w kwietniu*, 2021 rok, s. 1.

4. W treści pracy kilkakrotnie pisze Doktorant o tym, że media powinny być nośnikiem informacji zwrotnych. Przyznam, że nie mam pewności czy dobrze rozumiem tę funkcję. Np. w Zakończeniu pracy wyraził to Doktorant słowami *W systemie tym powinien zostać wyróżniony podsystem informacyjny (zarządzania informacją), gdzie media otrzymują informacje od organów administracji rządowej i instytucji współpracujących w sytuacjach kryzysowych, ale również media powinny być nośnikiem informacji zwrotnych.* Proszę o rozwinięcie rozumienia tej funkcji przez Autora tekstu.
5. Proszę również Doktoranta o podanie różnicy w przytaczanych w Bibliografii źródłach o oznaczeniu numerycznym 185 i 187.
6. Na stronie 133 pisze Doktorant o ministerstwie, któremu podlega TVP i Polskie Radio. Przypominam, że od marca 2021 roku zmieniła się nazwa tego organu, jednak proszę Doktoranta o wskazanie zapisów prawa, wskazujących jakiemu ministerstwu obecnie podlega TVP i Polskie Radio?
7. W pracy pisze Doktorant o potrzebie stworzenia systemu informowania na czas pokoju, kryzysu i wojny (s. 234). Czy w koncepcji prezentowanych usprawnień systemu widzi Doktorant potrzebę zmiany przedmiotowych zapisów w Ustawach dotyczących stanów nadzwyczajnych, gdyż zasady komunikowania masowego i roli publicznych środków przekazu też są tam opisane?
8. Proszę podać jakie kryteria rozdzielności zmiennych zastosował Doktorant konstruując zmienne *Jakość i rzetelność* oraz *Konsekwentność i spójność* przekazywanych informacji?

W podsumowaniu należy stwierdzić, że rozprawa jest napisana poprawnym i precyzyjnym językiem, realizując deskryptywną, eksplanacyjną i diagnostyczną funkcję nauki. Choć czasami występują w niej błędy edycyjne (interpunkcyjne i tak zwane literówki), trzeba zaznaczyć, że nie obniżają one wartości pracy. Argumentacja tez oraz przedstawione propozycje nie wzbudzają większych wątpliwości. Poprawność wnioskowania oraz jednoznaczność twierdzeń podnoszą w moim przekonaniu wartość dysertacji podobnie jak dbałość o losowy dobór próby badawczej. deskryptywnym, eksplanacyjnym

4. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska pod tytułem *Zarządzanie informacją w sytuacjach kryzysowych na przykładzie działalności mediów publicznych*, napisana przez magistra Wojciecha KNIECICKIEGO, pod kierunkiem naukowym profesora doktora habilitowanego inżyniera Jerzego ZAWISZY, zasługuje na ogólną pozytywną ocenę. Logiczna i spójna całość rozważań pozwalają stwierdzić, że rozprawa spełnia całkowicie wymogi stawiane przed pracami doktorskimi, wynikającymi z ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Fakt ten upoważnia jednocześnie do zgłoszenia wniosku o dopuszczenie jej do publicznej obrony, a Doktorantowi — po złożeniu stosownych egzaminów i pozytywnej publicznej obronie — nadania stopnia naukowego doktora.

